

הפורחת בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום חמישי כ"ח כסלו תשפ"ג | דף היומי בבלי: נדרים נח | דף הכולל: נדרים כד.
דף היומי בהלכה: מסימן ע"ט סעיף ח' עד תחילת סימן פ"א.
מוסר: שמירת הלשון - פרק ו' ולהיפך גודל' עד פרק ו' 'ודע עוד'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: ש. חשבון הנפש פ"ג "והחמישי שיחשוב עם נפשו" פ"ג "והשמיני חשבון האדם עם נפשו"

**"הנה דופקים אצלי בדלת", אומר החזון איש לרבי
חיים גריינמן זצ"ל, "אני קם ופותח, ולחדר נכנס...
זבוב. אני שואל אותו: מה אתה מחפש כאן? והוא
משיב: האם כאן גר אברהם ישעיה קרליץ? אני
משיב בחיוב ושואל: מה אתה רוצה ממנו?"**

על השליחות המיוחדת של הזבוב, ועל גם פך השמן במכולת הבני ברקית

נמצא תלמוד תורה תשב"ר, אבל לפני כן הוא התגורר על יד
שיבת סלבודקה ב'גבעת רוקח'. סמוך למקום מגוריו היתה
מכולת, ובעלת המכולת, שהיתה בשנותיה האחרונות בבית אבות
ויז'ניץ, היא שסיפרה את המעשה.

ימים אחדים לפני חנוכה נכנסה אשת החזון איש למכולת
ושאלה האם יש שמן זית. באותה שנה היה מחסור חמור בשמן
זית, לא היה בכל ארץ ישראל אפשרות להשיג שמן זית, והרבנית
שאלה את בעלת המכולת, אולי טמונה אצלם באיזה מקום פחית
של שמן זית משנים קודמות.

אומרת לה בעלת המכולת: "רבעען, אנחנו יודעים שהחזון
איש זקוק לשמן זית לחנוכה וכבר ניסינו להשיג בכל מיני
מקומות, אבל אין בנמצא שמן זית".

אם אין אז אין, מה לעשות?

מגיע ערב חנוכה, ושוב נכנסת אשת החזון איש למכולת
ואומרת: "בעלי שואל, אולי בכל זאת 'קבורה' אצלכם איזו פחית
באיזה מקום?"

הם ידעו שהחזון איש הוא גברא רבה, ואם הוא אומר שיכול
להיות שיש שמן זית 'קבור' - צריכים להיזכר.

פתאום אומר בעל המכולת לאשתו: "אני נזכר במשהו. כאשר
פתחנו את המכולת והתחלנו לסדר את המוצרים, הכנו תחילה
מדפים להניח עליהם את הדברים".

סיפר לי הצדיק רבי דן סגל שליט"א, ששמע מרבי חיים
גריינמן זצ"ל, כיצד ה"חזון איש" זצ"ל המחיש לו פעם את
המושג אמונה.

כך אמר לו ה"חזון איש": הנה דופקים אצלי בדלת. אני קם
ופותח, ולחדר נכנס... זבוב. אני שואל את הזבוב: מה אתה מחפש
כאן? והוא משיב: האם כאן גר אברהם ישעיה קרליץ? אני משיב
בחיוב ושואל: מה אתה רוצה ממנו? אומר הזבוב: שלחו אותי מן
השמים לתת לך גירוד באף.

אני אומר לזבוב: בשום פנים ואופן לא אתן לך לעשות זאת,
ואני מנסה להרחיק אותו עם היד, ואז הוא עוקף את ידי נכנס
מלמטה, נותן לי גירוד באף, אומר שלום ויוצא.

מה הסיפור הזה בא להביע? האם זו בדיה? לא ולא! הסיפור
בא להמחיש שאם מגיע זבוב ומגרד לך באף, הרי שהוא שליח
ממרום. הזבוב נשלח מהשמים כדי לעשות זאת. אין זה מקרה
בעלמא. ה"חזון איש" תיאר זאת באופן ציורי, אבל זו האמת! זו
אינה בדיה אלא אמונה!

הפחית המוטמנת

אספר לכם סיפור על ה"חזון איש" זצ"ל, שנבין מהי השגחה
פרטית:

יודעים אנו, כי בשנותיו האחרונות הוא התגורר היכן שהיום

בתחילה הבעל התנגד, אבל כאשר הוא ראה את אשתו מתחילה לפרק את כל המדפים, סייע לה להוריד את הסחורה, להוציא את הצינור והנה פח שמן הזית נמצא שלם. סיפרה האשה כי היא זאת שהביאה את השמן אל בית החזון איש, והיתה שם שמחה גדולה.

מה מלמד אותנו הסיפור הזה?

שנים קודם לכן, ידע הקב"ה שיהיה זמן שבכל ארץ ישראל לא יהיה פח שמן אחד [אגב, סיפרתי את הסיפור למחותן שלי, והוא אמר שהוא זוכר שבצעירותו אכן היה מחסור חמור בשמן זית, והלכו לקנות בבית המרקחת שמן שמורחים בו את הילדים ואמרו שמן הסתם יש בזה קצת שמן זית ואפשר להדליק בו נרות חנוכה...], והקב"ה הכין שמן זית עבור הצדיק. הפח הזה נפל תוך כדי סידור המדפים, בעלי החנות לא הצליחו לחלץ אותו, והכל כדי שהוא יישמר שם עד לזמן שיהיה מחסור בשמן זית והפח יימצא, וכך יהיה לחזון איש שמן זית להדליק נרות חנוכה.

כך זוכים הצדיקים שבאמת רוצים לקיים את המצוות בכל נפשם ובכל מאודם, שהקב"ה יקדים 'רפואה למכה' ובהשגחה פרטית ימצא פח שמן הזית לקיים רצונו של צדיק. "רצון יראיו יעשה".

(רבי ראובן קרלנשטיין זצ"ל - יחי ראובן מועדים)

כיצד עמדו אז המדפים? היו לוקחים צינור עבה, תוקעים אותו עמוק בקרקע עד שהוא היה יציב, עליו היו קושרים את המדפים ועליהם מניחים את המוצרים.

"אני זוכר" - אמר הבעל - "שכאשר סידרנו את המוצרים, החלטנו כי כיון שפחיות שמן זית אינן באות לידי שימוש אלא פעמיים בשנה, לקראת חנוכה ופסח, נשים אותן במדף העליון. תוך כדי שסידרנו את הפחיות על המדף, נפלה פחית אחת מאחורי המדפים ונבלעה אי-שם בתחתית הצינור התקוע בקרקע. מה לא עשינו כדי לחלץ את הפחית? פחית שמן זית עלתה דמים יקרים ועשינו כל מאמץ כדי להוציא אותה. שעות ארוכות ניסינו 'לדוג' את הפחית, וכל פעם שנדמה היה שכמעט ותפסנו אותה, היא גלשה שוב לתוך החור. לזה מתכוון החזון איש שיש לנו שמן זית 'קבור'."

"אם כך", אמרה לו האשה, "בוא ונחפש את הפחית".

והבעל השיב: "כדי להגיע לפחית צריך לפרק את כל המדפים. אם הייתי בטוח שהפחית נמצאת שם בשלמות, הייתי טורח למען החזון איש, אבל מן הסתם אחרי כל כך הרבה שנים הפחית החלידה, אולי אפילו יש בה חור ולאחר פירוק המדפים וכל המאמץ הגדול, נמצא חתיכת פח חלודה בלי שמן זית. כל הטרחה הזאת לא כדאית".

השיבה לו אשתו: "כדאי הוא החזון איש שאפילו מספק גדול,

נעשה את הטרחה הזאת".

תזכורת לנבחני דרשו

השבוע ביום שישי כ"ט בכסלו פרשת מקץ ובשבוע הבא ביום שלישי ג' טבת

קנין תורה- דף היומי מבחן מס' 36: (שישי בלבד!) נדרים כו. - נה:

קנין משניות: מסכת עדויות פרק ה' משנה ו' - פרק ח' משנה ו'

דף היומי בהלכה מבחן מס' 10:

משנה ברורה: סימן ס"ז עד סימן ע"ט סעיף ב'

מוסר: שמירת הלשון חלק א' שער התורה פרק ב' "ואיתא במדרש" עד פרק ו' "והעיקר תלוי"

קנין חכמה מבחן מס' 36:

חובת הלבבות שער התשובה פרק י' עד שער חשבון הנפש פרק ג' "והשמיני חשבון האדם עם נפשו"

קנין משניות מבחן מס' 36: (שישי בלבד!) עדויות ח' ז' - אבות ב' א'

דף הכולל מבחן מס' 28: (חמישי בלבד!) נדרים ב. - כג:

חבורת ש"ס מבחן מס' 6: בבא קמא נח: - סח.

קנין ירושלמי מבחן מס' 2: (שישי בלבד!) ברכות יב. - ל"ט:

באחד מימי חנוכה אני הולך ברחוב ופוגש בחבר מתקופת הלימודים באוניברסיטה. הוא מציג בפניי את בנו ומפטיר: "הילד הזה עושה לי צרות". ומה הצרות שעושה הילד? - הוא בא מביה"ס בערב החנוכה ושאל: "אבא, המכבים היו דתיים?". חברי הוא בחור פיקח. הוא מיד הבין שנקלע לצרה...

המאבק ובשורת הניצחון

של היהדות כנגד ההתייוונות, וככל הנראה הם היו מתייצבים נגד המכבים או לכל הפחות נשארים ניטרליים, שכן מאבק המכבים לא היה עוזר להם כלל. הלא הם המתייוונים של היום. מתייוונים שאוכלים מאכלות אסורות ואינם מבינים את אשר הבין אותו אב, שקלט מיד כי אם יכריע בעד חזיר תוך ביטול משמעותו האמיתית של חג החנוכה, ישאל מיד בנו שאלה נוספת - "ואם חזיר, ואם ככל הגויים, אז למה מדינה?".

ככל הגויים בית ישראל - כן או לא?

מהו חנוכה באמת?

חנוכה הוא יסוד מרכזי מאד בהוויית העם היהודי בקרב משפחות העמים בעולם. המאבק בין היוונים והמתייוונים למכבים היה סביב המילה 'לא'. המאבק היה האם כן 'לא' או לא 'לא'. המכבים אמרו 'כן לא', והמתייוונים אמרו 'לא לא', והכוונה לאותה מילת 'לא' שהשאלה אם היא תהיה או לא תהיה משובצת במשפט 'לא ככל הגויים בית ישראל'.

המכבים אמרו: כן לא! כלומר: לא ככל הגויים בית ישראל! והמתייוונים אמרו: לא לא! אנחנו נמחק את ה'לא'. ככל הגויים בית ישראל!

זה מה שרצו היוונים וזה מה שרצו המתייוונים - והמאבק על ה'לא' הזה ניטש עד היום. האם 'ככל הגויים בית ישראל' ולכן נרוץ ריצת אמוק אחרי המקולקלות שבאומות, או 'לא ככל הגויים בית ישראל'.

הם המציאו מין שיטה כזו - לקחת פסוקים ולעשות להם 'קפד ראשו' או לחצות אותם... כך גם עשו לפסוק "בית יעקב לכו ונלכה באור ה'" שקצצו את סופו והשאירו 'בית יעקב לכו ונלכה' - ביל"ו. רק אחרי שנים התברר להם שזה לא כל כך פשוט. קשה מאד לעמוד באמצע. זה או-או. הרבה יותר קל שיקרה בית יעקב לכו ונלכה לכל הרוחות...

הדלקת נרות חנוכה בבוכנוואלד

שמעתי סיפור יפה, שמאד מסמל את חנוכה, מפי עד ראייה, רבי ישראל מאיר לאו שליט"א -

הרב לאו היה אחד הילדים הראשונים שהגיעו אחרי השואה. הוא היה ילד בגיל שמונה באנייה הראשונה שהגיעה לארץ מיד

מלחמת המכבים - מלחמה דתית

לאחרונה נתקלתי בקטע לא שגרתי שפורסם בעיתון חילוני. עיתונאי אחד כתב בטור האישי שלו כך:

הולך אני באחד מימי חנוכה האביביים ברחוב ופוגש במ', חברי מתקופת הלימודים באוניברסיטה. הוא מציג בפניי את בנו ואומר בגאווה "הילד הזה עושה לי צרות".

ומה הצרות שעושה הילד? - הוא בא מבית הספר בערב החנוכה ושאל: "אבא, המכבים היו דתיים?". מ' הוא בחור פיקח. הוא מיד מבין שנקלע לצרה. הוא מנסה לצאת מהעניין על ידי פיזור מסך עשן - "אז לא היה דבר כזה", הוא אומר.

"אז למה מתתוהו הרג את האיש שרצה להקריב חזיר? אנחנו לא אוכלים סטייק לבן?" לילדים יש אוזניים קשובות ושכל עירני... "טוב, המכבים היו דתיים", נכנע מ'.

"אז אם היית בזמן המכבים היית נלחם נגדם?" "לא!", ומיד מוסיף לקדם פני רעה אפשרית - "כי הם יהודים." "אבל כמו שאני מכיר אותך, לא היית מצטרף אליהם" "אני לא יכול לדעת מה הייתי עושה אם הייתי אז. אולי בכלל הייתי מישהו אחר"

"אז נדבר על עכשיו. למה אנחנו בכלל חוגגים את הניצחון של הדתיים?"

"זה היה ניצחון-לאומי-כללי. לא רק של הדתיים." הילד מחייך. ניכר שהוא הכין את המלכודת מראש. "ככה? ומה זה שכתוב על הסביבון 'נס גדול היה פה'? זה לא הנס של פך השמן? זה לא נאמר על חנוכה המקדש? ומה עשו במקדש? - התפללו!"

אמרתי לכם. חברי ידע מראש שהוא נקלע לצרה. הוא פיקח, ובנו פיקח כמותו, וחברי יודע שהילד צודק ואין טעם להתפתל. "אתה צודק, מיקי", הוא אומר, "אנחנו לא עקביים".

מיקי מביט עליו במבט של מחנך ואומר: "אז הגיע הזמן שתתחיל להיות עקבי".

"גם בזה אתה צודק", אומר האב.

מי שקצת חושב, מבין שהמערכה אבודה. כל ילד שעניו בראשו מבין שאו חזיר או חנוכה, שניהם לא הולכים ביחד, אבל כשטחו העיניים מראות, גם אנשים מבוגרים הולכים בלי לחשוב. הם מתעלמים מהעובדה שמלחמת המכבים הייתה מלחמה דתית

בשביל להשיג עוד פירור מרגרינה. הם התפלשו בעפר, נשכו זה את זה ונאבקו זה בזה כדי לזכות בעוד משהו להכניס לפה... הגרמני שאב הנאה מרובה מן המחזה הזה.

בצריף היה יהודי זקן בעל הדרת פנים מיוחדת. בחלומות הילדות, כך 'רואים' את אליהו הנביא... בדרך לא דרך הוא הצליח לשמור על הזקן שלו בכל המחנות. פניו האירו תמיד, חיוך היה שוכן דרך קבע בקצה שפתותיו, ובפיו היתה זמינה מילה טובה לכל אדם שנשבר. את האוכל שלו הוא חילק פעמים רבות למישהו שהיה נראה לו זקוק יותר. למותר לציין, שהוא כלל לא השתתף במאבקים סביב המרגרינה.

יום אחד באמצע חורף תש"ה, לאחר שגמרו לחלק את הלחם והקפה והמרגרינה, פקד הגרמני את הפקודה הרגילה שלו - לזרוק את החתיכות שנותרו באוויר. תוך שניות התעבתה באמצע הצריף ערימה של יהודים. פקעת שכולה התכתשויות והתפלשויות, ובסופה הלך כל אחד למקומו חפוי ראש עם האוצר, במידה וזכה לו. על הארץ נשאר שרוע אדם אחד - אותו זקן. הוא הצליח לתפוס כמה חתיכות מרגרינה! הוא נאבק עם צעירים ממנו ביחסי כוחות לא שקולים - והצליח!

הלב נשבר לראות אותו. היהודים התקשו לעמוד במחזה. הרב בכבודו ובעצמו? מי שסימל יותר מכל את היכולת האנושית לשמור על צלם האלוקים בכל מצב? קשה לראותו בשפלותו, וקשה יותר מכך לחשוב שאם לו זה קרה, מי יכול להיות בטוח שמחר לא יקרה לו אותו דבר?!

הזקן אסף רגל אחת ועוד אחת והלך לו למקומו. בדרך ריחמו עליו כמה והציעו לו את המרגרינה שלהם. הפלא הגדול היה שהוא לקח. זה כל כך לא התאים לו!

לבסוף הוא התיישב בדרגש שלו והמתין שהגרמני יצא. ברגע שיצא הנאצי הוא נעמד במרכז הצריף והחל לתלוש את כפתורי חולצתו, בגד האסירים שלו. אנשים נדו בראשם: מסכן, הוא השתגע לגמרי! כשסיים לתלוש את הכפתורים תפס את שולי הבגד והחל לפרום ולקרוע ממנו חוטים. בשלב הזה ניסו כמה לעצור אותו ולהניא אותו מן המעשה, אבל שום כוח בעולם לא הצליח לעצור בעדו. אחר כך הוא החזיק את המרגרינה הקשה סמוך לכוס הקפה המהביל החם, והמרגרינה ניתכת והולכת וזורמת על אצבעותיו.

או אז, כשכל הציוד היה בידו, הוא נעמד במרכז הצריף וצעק בקול לא-לו: "יהודים, חנוכה היום!" הוא לקח את הכפתורים, העמיד אותם בשורה, לקח את המרגרינה המותכת, יצק אותה לתוך הכפתורים. לקח את החוטים, השחיל אותם בכפתורים - והרי לכם נרות, שמן ופתילות...

בתקרת הצריף היתה תלויה מנורת נפט שתפקידה היה להאיר קצת את הצריף, כדי שאם יכנס גרמני הוא יוכל להרביץ בלי להיכשל באף אחד... עמד יהודי והרים על כתפיו יהודי אחר. הם לקחו איזו חתיכת נייר שהצליחו למצוא מאי שם והדליקו את השמש.

אחרי המלחמה, בשנת 1945, והביאה שלוש מאות ילדים, פליטי מחנות ברגן-בלזן ובוכנוואלד, לחופי ארץ ישראל. הילדים הללו היו שרידי יהדות פולין והונגריה, ילדים שלא זכרו כלום מבית אבא, שלדי אדם שנותרו אחרי חמש שנות טרור נורא. הרב לאו עזב את בית אבא בהיותו בן שלוש וחצי. הגם שאביו היה מגדולי רבני פולין - רבה של פיוטרקוב - הוא לא יכול היה לזכור כלום. הם הגיעו למחנה עתלית, ולאחר כמה ימים חילקו אותם לקיבוצים בארץ. בחלונות הגבוהים של הסוכנות סוכם, שהחלוקה תהיה לפי יחסי הכוחות של הציבור בארץ, ולמרות שאיש מהם לא בא מבית חילוני, רובם, כמובן, נשלחו למקומות חילוניים.

ישראל מאיר לאו בן השמונה הועלה למשאית שייעדה היה קיבוץ להבות הבשן. ברגע האחרון גרר אותו אחיו הגדול ממנו בשנתיים, נפתלי לביא, שכבר ידע לקרוא עברית, לעבר משאית אחרת שכינסה את הילדים שהועברו אל כפר הנוער הדתי. שם הם החלו ללמוד מנהגי חגים ושירי חגים.

הכל היה חדש לו. הוא לא זכר כלום. לא נרות שבת ולא שום דבר. וכי מנין שיזכור משהו מבית אבא?

אבל כשהגיע חג החנוכה ובבית הספר שרו את השיר 'מעוז צור' במנגינה המסורתית, נשמעה לו המנגינה קרובה מאד ומוכרת.

זה היה מוזר מאד. מאיפה הוא יכול לזכור את המנגינה הזו? כשפגש מאוחר יותר את אחיו נפתלי, הטריד אותו העניין הזה. "תגיד לי, נפתלי", פנה אליו, "איפה שמענו את המנגינה הזו? מאיפה אני זוכר אותה?"

נפתלי נתן בו את עיניו ושאל: "איך זוכר מה קרה בשנה שעברה בצריף?"

פתאום הוא נזכר. זה היה בבוכנוואלד בחנוכה תש"ה, 1944. צריף שישים ושתיים הכיל ארבע מאות אסירים מוזלמנים, שרידי אדם, שלדים. אנשים שבורים בגופם ורמוסים בנפשותיהם. אחרי ארבע וחצי שנות טרור נאצי כבר לא נשאר הרבה. כל יום אחרי העבודה היו מחלקים להם אוכל. כל אחד היה מקבל חתיכת לחם יבש, מאה וחמישים גרם, מקש שיכולת שועל. כל אחד היה מביא את הכוס שלו, מין כלי ברזל מלוכלך, שלתוכו יצקו משקה דלוח חם, המשקה היחיד של היום, שמשום מה קראו לו קפה.

פעמיים בשבוע היו מחלקים להם גם מרגרינה - מנת שומן חצי שבועית. אם נרצה לשער את גודלה, עלינו לחלק חפיסת מרגרינה של היום לשישה עשר חלקים. כל אחד קבל בערך משבצת כזו. כשהסתיימה חלוקת המרגרינה, היתה לגרמני האחראי הנאה מיוחדת במינה. בסיר נשארו דבוקות חתיכות מרגרינה קשה. הוא פקד על היהודי התורן לחפון בשתי ידיו מהפירורים שנשארו, והכריז בקול שהוא משליך אותם באוויר.

רוב היהודים בצריף לא הלכו להשפיל את עצמם בשביל פירורי מרגרינה גם אחרי ארבע שנות מלחמה, אבל היו כמה עשרות שאי אפשר לדון אותם. חמש שנים הם חיים בלי משפחה ובלי תרבות, מורעבים עד כדי טירוף. הם היו מוכנים לעשות הכל

אלא מול ממשיכי דרכם, שלא הסתפקו בכריתת הרוח, אלא רצו לצרף אליה גם את כריתת הגוף.

חג החנוכה הוא, אם כן, החג שבו אנו מציינים את ה"לא ככל הגויים בית ישראל", וברור הדבר, שכאשר הסיסמא הצטמקה והפכה להיות 'ככל הגויים בית ישראל' נעשה חג החנוכה לצנינים בעיניהם וממילא היה צורך לשנות אותו ולהפוך אותו על פיו, וכך נולד בליל החושך והבלהות של חג האורים, שנועד להחשיך את עיניהם ולבם של ישראל, לנסות להמשיך את מה שלא הצליחו היוונים לעשות.

אבל אנחנו נדליק בעזרת ה' כולנו את נר חג החנוכה שיאיר את החושך הזה!

(רבי מרדכי דוד נויגרשל שליט"א - דורש טוב חנוכה)

השמש ניתן בידיו של הזקן, והוא נעמד בין ארבע מאות שברי אדם, כביכול, שמילאו את צריף שישים ושתיים במחנה בוכנוואלד, וברך את ברכות ההדלקה "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו להדליק נר של חנוכה", "שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה", "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה" - והדליק. כשסיים להדליק פצחו כל היהודים בצריף שישים ושתיים, ארבע מאות במספר, בשירת 'מעוז צור'. הם שרו ביחד, באותה מנגינה מסורתית ששרים בכל מקום עד היום...

עד שפרץ הגרמני את הדלת כדי לראות מה פתאום השתגעו היהודים והחלו שרים.

סבורני, שהשירה הזו היתה בשורת הניצחון של העם היהודי. אחת מתוך הרבה בשורות מעין אלו. אולי לא מול היוונים ממש,

הקהילה היהודית געשה ורעשה. מונו עורכי דין מהשורה הראשונה, והללו יעצו לרב שיכחיש שהסכין שייכת לו. זו הייתה הדרך הפשוטה ביותר לצאת מהעניין. אך הרב התנגד בכל תוקף לשנות מהאמת, ויהי מה. הגיע זמן המשפט, השופט שואל את הרב: "האם הסכין שלך?" והוא אומר: "אכן כן..."

מאמירת האמת הצרופה לא מפסידים

מאן דהו רצה לטפול עלי אשמה. אין לי כל קשר לעניין". גם השופט ידע שהרב יכול להכחיש בקלות את בעלותו של הסכין, ולכן דווקא הודאתו זו עשתה עליו רושם עז. הוא נוכח לדעת שהרב אינו סוטה מאמירת האמת, ולו במחיר סיכון חיוני. לאחר חקירה ושמיעת עדויות נוספות השתכנע השופט מעל לכל ספק שאין לרב כל קשר לעניין, והוציאו בכבוד לחופשי.

לאחר שיצא הרב מבית המשפט שאלוהו, כיצד זה לקח על עצמו סיכון עצום שכזה. מנין למד הנהגה זו, ללכת עם האמת עד הסוף למרות שההגיון אומר שההצלה הבטוחה ביותר עבורו היא ההכחשה והשקר?

ענה הרב: דבר זה למדתי מתורתנו הקדושה. תורתנו מלמדת אותנו שהאדם צריך להיות תמיד הגון וישר, לא לסטות מהאמת כמלוא נימה. "שומר מצוה לא ידע דבר רע".

והיכן מצינו דבר זה בתורה?

יוסף אומר לאחיו: "בזאת תבחנו חי פרעה אם תצאו מזה כי אם בבא אחיכם הקטן הנה". האחים עולים אל אביהם ומספרים לו על דרישתו של אדוני הארץ. יעקב חושש מאוד לשלוח עימם את בנימין.

נשאלת השאלה, הלא היה פתרון פשוט לדרישתו של יוסף. האחים לא היו צריכים לספר כלל על העניין, לא לאביהם ולא לבנימין. יכולים היו ללכת ולשכור אדם שדומה להם אך במעט, שהרי הוא בן אם אחרת, היו מלמדים אותו לדקלם כמה פרטים, את שמותיהם, שם אביו ושמות אמותיהם, הרי לא ידעו שיוסף

בזאת תבחנו חי פרעה אם תצאו מזה כי אם בבוא אחיכם הקטן הנה (מב, טו)

מספרים על רבי שמואל הלוי קעלן זצ"ל, בעל "מחצית השקל", אחד מנושאי הכלים החשובים על השולחן ערוך, שבתקופה בה כיהן כרב עיר אחת, נמצא הרוג מחוץ לעיר, כאשר לידו מוטלת סכין מגואלת בדם.

לאחר חקירה ודרישה התברר, שהסכין שייכת לרב. וכיצד הגיעה לשם? אדם שפל, רוצח ופושע, שהיה לו 'חשבון' עם הרב, גנב את הסכין מביתו, עשה מה שעשה, והניח את הסכין ליד הנרצח. כמובן שמיד עצרו אותו וטפלו עליו את אשמת הרצח. וכי יש לך ראייה חותכת מזו? אדם הרוג, הסכין בה נרצח מוטלת לצידו. בעליה של הסכין ידוע. אין ספק שהוא הרוצח. קבעו זמן למשפט. הסכנה היתה גדולה, חיינו וחרותו של הרב היו מוטלים על כף המאזניים.

הקהילה היהודית, שגעשה ורעשה, מינתה עורכי דין מהשורה הראשונה. הללו יעצו לרב שיכחיש שהסכין שייכת לו. הראיה לכך היתה עדות מפוקפקת של פושע מועד מהעולם התחתון, ובקלות ניתן היה להפריכה. זו הדרך הפשוטה ביותר לצאת מהעניין. אם יודה, המשפט עלול להסתבך, ומי ערב לכך שיוכל להוכיח את חפותו. אך הרב התנגד לכך בכל תוקף. אינו מוכן לשנות מהאמת, ויהי מה.

הגיע זמן המשפט, השופט שואל את הרב: "האם הסכין שלך?" והוא אומר: "אכן כן, הסכין שלי, אבל גנוב גונבה מביתי.

היו פותרים את הבעיה, אלא אדרבה, מחמירים את המצב. שהרי היה מתברר שהם שקרנים מועדים. היושר לעולם אינו מביא נזק, ומחוסר יושר אין מרוויחים. האמת צריכה להיות נר לרגליו של האדם, וה' הטוב בעיניו יעשה. המטרה אינה מקדשת את האמצעים.

(רבי אברהם צבי מרגליות שליט"א - נאה דורש)

מכירו. היו מציגים אותו לפני יוסף כאחיהם הקטון, וחסל. מדוע לא עשו כך?

אלא, סיים הרב, מכאן אנו למדים שתמיד יש לומר את האמת כמות שהיא, ללא כחל ושרק. מאמירת האמת לא מפסידים אלא להיפך.

אף במעשה יוסף, אם אכן היו מנסים לרמותו, לא רק שלא

הרב בן דוד לא ידע מה לעשות. מצד אחד לא רצה להפסיד את הפגישה, ומצד שני אין לו מתורגמן... הוא הרים עיניו לשמים ואמר: "ריבונו של עולם! אני בוטח רק בך! אין לי מתורגמן. אין לי את הנדיב שמכיר את טננבויים. אין לי להישען אלא עליך"

חצי מיליון בלי לבקש

הנדיב שהתלווה לרב בן דוד לא יכול היה לחכות והמשיך לענייניו, והרב בן דוד פנה ונסע לבית המלון בו הוא מתארח. כעבור כמה שעות הוא מקבל טלפון מהמזכירה: "ג'ו הגיע זה עתה ומבקש שתבוא אליו עכשיו". הרב בן דוד התקשר מיד לנדיב, המתורגמן, אך הלה לא ענה לטלפון...

הוא לא ידע מה לעשות. מצד אחד לא רצה להפסיד את הפגישה, ומצד שני אין לו מתורגמן... הוא הרים עיניו לשמים ואמר: "ריבונו של עולם! אני בוטח רק בך! אין לי מתורגמן. אין לי את הנדיב שמכיר את טננבויים. אין לי להישען אלא עליך".

כשעמד להיכנס פגש בבחור ביישן, שבקושי יודע לדבר, וביקש ממנו: "אנא! תעשה עמי חסד גדול, ותיכנס אתי לכמה דקות, כדי לתרגם שיחה חשובה שעלי לשוחח עם מישהו". הבחור הסכים, לאחר הפצרות, ותרגם את דברי הרב בן דוד בביישנות ובצורה יבשה...

והנה, הנדיב הראשון שהיה אמור לתרגם את השיחה, והכיר באופן אישי את טננבויים, התקשר בעצמו לטננבויים וסיפר לו שהוא בא אליו באופן מיוחד עם רב חשוב וחיכה לו במשך כמה שעות... טננבויים קטע את דבריו: "כן! הרב הזה יושב כרגע אצלי. אם אתן לו חצי מיליון דולר זה יהיה בסדר בשבילך ובשבילו?"... בלי הרבה אומר ודברים תרם טננבויים חצי מיליון דולר, ועם הכסף הזה הרב בן דוד בנה את הבניין הראשון של סמינר אור החיים.

הרב בן דוד סיים את סיפורו ואמר: מה למדנו מכאן? הכנתי דרשה, הכנתי נאומים, תיאמתי עמדות עם הנדיב, ומה אמר לי הנדיב? תבקש מאתיים וחמישים אלף, כי אולי יצא מזה מאה אלף...

כשהיה לי בחור צולע, עם מילים צולעות, והבנתי שאף אחד לא יכול לעזור לי רק בורא עולם - קיבלתי חצי מיליון בלי לבקש. (רבי גואל אלקריף שליט"א - שש באמרתך)

וְיִהי מִקֵּץ שְׁנָתַיִם יָמִים וּפְרָעָה חָלַם (מא, א)

ה"אור החיים" הקדוש מבאר, שבמשך שנתיים ימים פרעה היה חולם מדי לילה את אותו החלום, אלא שהיה שוכח אותו. בסוף שנתיים, כשחלם אותו שוב, זכר אותו.

הסיבה לכך שבמשך שנתיים פרעה חלם ושכח, חלם ושכח, היא משום שהייתה תביעה על יוסף הצדיק שתלה בטחונו בשר המשקים ואמר: "כִּי אִם זָכַרְתִּינִי... וְהִזְכַּרְתִּינִי", ומשום כך נגזר עליו לשבת שנתיים נוספות בבית האסורים. הוא נתבע על שמך קטן של פגם במידת הבטחון שלו.

סיפר הרב אליעזר בן דוד זצ"ל, מקים ונשיא מוסדות "אור החיים" בבני ברק, ומוסדות "אור האמת" באלעד:

בקנדה גר עשיר גדול בשם יוסף טננבויים, המכונה ג'ו, שהיה תורם סכומים גדולים של כסף למוסדות תורה. בשנים הראשונות של הסמינר, השתרגו החובות עד למעלה ראש, והרב בן דוד החליט לנסוע לקנדה, לבקש את עזרתו של הנדיב.

לצורך כך היה הרב בן דוד צריך לצרף אתו לנסיעה נדיב נוסף שהכיר גם את הרב בן דוד וגם את טננבויים, כדי שהלה יקשר ביניהם וישמש מתורגמן בשיחה. הנדיב ניסה לסרב, הוא טען שהוא לא נוהג לשמש מתורגמן לפני נדיבים אחרים, אך לאחר שהרב בן דוד לחץ עליו והסביר לו שמדובר בהצלת נפשות של בנות שאין להן בית - הסכים.

הנדיב המתורגמן יעץ לרב בן דוד לבקש מטננבויים מאתיים וחמישים אלף דולר, סכום עצום, זאת כדי שהוא ייתן לכל הפחות מאה... השניים סיכמו ביניהם מה לדבר, איך לדבר, ואיך, במידת הצורך, ירמוזו אחד לשני... בקיצור, התכוננו לפגישה עד לפרטי פרטים.

כשהגיעו לקנדה המתינו כמה שעות במשרדו של טננבויים, עד שהפקידה יצאה ואמרה: "ג'ו לא יגיע היום! הוא ביקש שאקח את מספר הטלפון שלכם ובמידת האפשר ייצור אתכם קשר".

ביום שישי חורפי אחד בשנת תש"ן ליווה מנין מצומצם של קרובי משפחה את מרת צביה סאוויצקי ע"ה, שעבדה במשך שנים בבית יתומים ולא זכתה לפרי בטן. לפתע הגיע אדם לא מוכר וביקש לומר אחריה קדיש. לאחר מכן נעלם, אך במהלך ימי השבעה הגיע וסיפר בבכי את הסיפור הבא...

"הגיע הזמן לקיים את ההבטחה!"

לאחר שנרגע מעט, שאל אותה כיצד יוכל להשיב לה על מסירותה כלפיו. "אם רצונך להשיב לי טובה - אני מבקשת שתאמר עלי קדיש לאחר פטירתך".

חלפו ארבעים וחמש שנה, והנה בחלומו הופיעה צביה כשהיא יושבת על ספה, וקראה לעברו: 'איציק'ל, הגיע הזמן לקיים את ההבטחה!' הוא קם ממטתו בבהלה גדולה, שכן בחלוף השנים אבד עימה הקשר, והוא כלל לא ידע אם היא בין החיים.

בבוקר סיפר הרב לנדא את החלום לרעייתו, והלך לבית הכנסת לתפילת שחרית. והנה בדרכו הוא רואה מודעת אבל טרייה שנתלתה על לוח המודעות בשכונת מקור ברוך הירושלמית בה הוא מתגורר: "הלוויה של הרבנית הצדקנית מרת צביה סאוויצקי ע"ה תתקיים היום בשעה אחת-עשרה..."

הוא הגיע להלוויה, ועל אף שלא אמר בה קדיש, קיים את הבטחתו, ומני אז החל לומר קדיש לעילוי נשמתה.

פרשה זו נקראת על פי רוב בחנוכה, בו נהגו ישראל לשחק בסביבון. בסביבון רואים דבר פלא: מסובבים אותו חצי סיבוב, ומכח זה הוא מסתובב שלושים סיבובים. מכך לומדים יסוד גדול: גם אם אדם עושה פעולה הנראית לו קטנה או שעובר עליו סבל ובשעת מעשה הוא אינו מבין את הטעם לכך - השפעתם וסגולתם נמשכת שנים רבות, ומרבה לו זכויות.

רחל סבלה שנים רבות מעקרות. למרות שמסרה ללאה את הסימנים וויתרה על הזכות להינשא ליעקב, לא זכתה לפרי בטן משלה, ובעוד לאה והשפחות ילדו ילדים רבים, היא נותרה עקרה. אמנם שנים אחר כך, הוברר שלסבל זה היתה מטרה, והוא שנתן ליוסף את הכח לעמוד בכל הנסיונות ולהישאר בצדקותו, עד שזכה בדרך מופלאה לעלות ולכהן כמשנה למלך במצרים.

(רבי גואל אלקריף שליט"א - שש באמרתך)

ויהי בבקר ותפגעם רוחו (מא, ח)

בשנת תש"פ נפטר רבי יצחק לנדא, המשמש בקודש ויד ימינו של רבי אהרן מבעלזא זצ"ל. בימי השבעה, סיפרו מספר מנחמים לבני המשפחה סיפור מדהים שאירע שלושים שנה קודם לכן:

באחד מימי שישי החורפיים של שנת תש"ן, התקיימה הלוויה של מרת צביה סאוויצקי ע"ה, אשה ערירית שעבדה במשך שנים בבית יתומים, ולא זכתה לפרי בטן. מנין מצומצם של קרובי משפחה הגיע ללוויה בדרכה האחרונה, כשלתע הגיע אדם לא מוכר הלבוש לבוש חסידי, וביקש לומר קדיש לעילוי נשמתה, שהרי היא לא השאירה אחריה זרע של קיימא. כולם התפלאו לזהותו של אותו חסיד, אך בשל הטרדה סביב הקבורה לא שאלוהו מאומה, ורק אמרו לו שהם כבר הסתדרו, ויש מי שיאמר אחריה קדיש.

לאחר שהסתיימה הלווייה נעלם החסיד, שהיה רבי יצחק לנדא, אך במהלך ימי השבעה הוא הגיע אל בית האבלים, וסיפר בבכי את הסיפור הבא:

כאשר הגיע לארץ לאחר השואה הנוראה, הוריו לא הגיעו עימו, ורק לאחר חמש שנים עלו גם הם לארץ. במשך השנים הללו הוא הסתובב בארץ כיתום חי, וכשהגיע לירושלים, הוא למד בתלמוד תורה 'יבנה', ובשעות הלילה היה הולך לפנימייה לילדים יתומים בשכונת קטמון. אם הבית באותו מוסד הייתה מרת צביה ע"ה, והיא התמסרה לילדים בכל נפשה ומאודה. כחלק מדאגתה, היא הייתה דואגת למלבושם ולניקיונם, ובודקת את ראשיהם מכינים. באחד הימים כאשר טיפלה בנער יצחק, הוא החל לפתע לבכות.

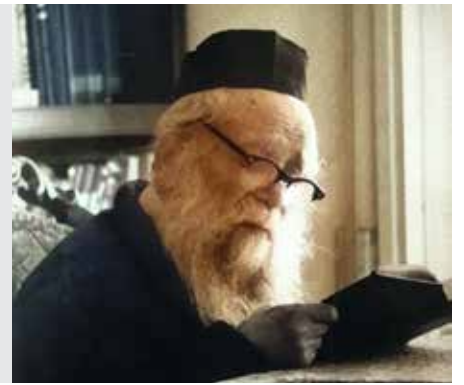
"מדוע אתה בוכה?" שאלה אותו. "האם הכאבתי לך?"
"חלילה", השיב לה, "אני בוכה על כך שאין לך ילדים!"

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

כולם תמהים עד מאוד, מי מינה את יוסף להיות יועץ למלך פרעה? כיצד הוא מעז לו הוראות? הלא נכון לעכשיו הוא עבד, ולא עוד אלא שהושלך לבור הכלא. קראו לו לפתור את החלום ותו לא!

את התשובה לקושיה הזו ענה הגה"צ רבי מאיר חדש זצ"ל בשיחת המוסר האחרונה בחייו

הוא יכול להספיק. מכוח עמלו כל השנים הוא יכול להמשיך בכולל טוב, ומשם עוד מוסיף לעלות ולהתעלות. ימי הבחרות לעולם אינם חוזרים, וזהו הבסיס שעליו נתמכים כל החיים כולם, שכן אחר כך כבר קשה לשנות.

כיוצא בכך גברים שיש להם כסף רב. לעיתים נראה כי הכסף מיותר - לשם מה זקוק אדם לכל כך הרבה כסף? אך גביר משופע בכסף שיועד היכן להשקיע, תורם לשיבות ומקים מוסדות תורה שזכותם שמורה לו לנצח.

כך גם כל חיינו בעולם הזה. מי שמבין את כוחו של העולם הזה מצליח לקנות עוד ועוד, ועל ידי כך הוא זוכה לנצח מלא וגדוש, אך מי שאינו מבין את ערכו של הזמן, ואינו מנצל כל רגע לאסוף מצוות - מגיע לשם עני ואביון, לבוש בלויי סחבות, וכשהוא מתחנן לחזור ולעשות, מתברר לו שכבר מאוחר מדי... הכלל היסודי שלימד אותנו יוסף הוא שהעודף של היום זה הפיקוח נפש של מחר!

מעשה עממי מספר אודות שלושה ידידים שהגיעו לעיר ניו יורק, וחיפשו מקום מגורים סמוך למקום עבודתם. למרות מאמציהם לא מצאו דירות טובות, ובלית ברירה שכרו דירה קטנה בקומה השישית של בניין מגורים גדול, כשהם מתנחמים במעלית המותקנת בבניין, שתעלה אותם מדי ערב, עם שובם מן העבודה, ישירות אל ביתם.

בליל חמישי, לאחר שבוע עמוס ומייגע, חזרו החברים לביתם. גופם שיווע למנוחה, אך כשהתקרבו למעלית חשכו עיניהם. פתק קטן קידם את פניהם, ועליו רשומות המילים הבאות: 'המעלית אינה עובדת עקב תקלה'.

הם בהו בפתק הקטן. איך אפשר לעלות שישים קומות ברגל?? כשהתעשתו מעט והבינו שאין להם כל ברירה אחרת, העלה אחד מהם רעיון: בעשרים הקומות הראשונות יספר אחד מהם בדיחות וסיפורים שיסוחו את דעתם מהמאמץ הגופני הקשה, בעשרים הקומות הבאות ישורר אחד מהם שירים ופיוטים נעימים לאוזן, ובעשרים הקומות האחרונות יספר השלישי מקרים עצובים שקרו בעולם, וכך - מתוך הצער - ישכח קושי העלייה. ואכן כך עשו. בעשרים הקומות הראשונות הם צחקו וצחקו עד שלא חשו כלל בעלייה. בעשרים הקומות הבאות נהנו מהפיוטים ועלו ללא

עם סיום פתרון החלומות, מתחיל יוסף מיד במתן עצה לפרעה: "וְעַתָּה יֵרָא פְּרֹעָה אִישׁ נְבוֹן וְחָכֵם וְיִשְׁתַּהוּ עַל אֶרֶץ מִצְרַיִם" (מא, לג).

וכולם תמהים עד מאוד, מי מינה את יוסף להיות יועץ למלך פרעה? כיצד הוא, במעמדו הנקלה, מעז לתת לפרעה הוראות? הלא נכון לעכשיו הוא עבד, ולא עוד אלא שהושלך לבור הכלא. קראו לו לפתור את החלום ותו לא. את הרעיונות כיצד לטפל בבעיה שתיווצר, אם וכאשר יתקיימו דברי החלום, עליו להשאיר לפרעה ויועציו!

תשובה לקושיה זו אמר רבי מאיר חדש זצ"ל בשיחת המוסר האחרונה שמסר בחייו.

הוא הביא את דברי הרב מבריסק זצ"ל, שיוסף הוכיח מתוך החלום עצמו מה הפתרון למצב שנוצר. כלומר: מלבד חלום שמנבא את העתיד לקרות, היה בחלום גם משהו למעשה, וחלק מן הפתרון היה לומר גם אותו.

והוסיף ואמר: במראה החלום הראו לפרעה דבר קטן שבולע דבר גדול: פרות רזות שבולעות את השמנות, ושבלים רזות שבולעות את השמנות. המסר הטמון בכך הוא, שלפעמים נראה שיש בעולם דברים מיותרים שאין כל צורך בהם, ורק כעבור זמן מתברר כי הדברים הללו כלל לא היו מיותרים, וכי הם נועדו לזמן מאוחר יותר, ובלעדיהם עלולים להגיע, חלילה, לפיקוח נפש ממש.

בתקופת השובע לא הבינו האנשים לשם מה זקוקים לכל כך הרבה תבואה. השפע הגדול היה נראה מיותר לחלוטין. אף אחד לא היה צריך לאכול כל כך הרבה! באו שנות הרעב, והוכיחו לכל באי עולם, כי אין דבר מיותר בעולם, והשפע הקודם נועד לפרנס ממנו את כל העולם כולו בשנות הרעב.

מסר זה הוא משל לחיי היהודי -

בחור יושב בישיבה ללא שום טרדות ויכול להיות שקוע בלימוד מבוקר עד ערב. יש כאלו שאינם מבינים מה לעשות בכל כך הרבה זמן ובכאלו סדרים ארוכים... רק כשהוא מתחתן, מגלה בחור שנעשה לאברך, עד כמה הזמן קצר, כמה טרדות יושבות על ראשו, וכמה קשה להספיק את כל התכניות שתכנן לעצמו.

אלא שאז מתברר כי מי שטרח בערב שבת הוא יאכל בשבת - בחור שישב וניצל את כל זמנו לתורה וליראת שמים, קנה לעצמו נכסים רבים כל כך, עד שגם בזמן הקצר והעמוס שיש לו בהמשך

שכחת את המפתחות למטה... המפתחות הם התורה והמצוות, שהם הדרך להיכנס אל ביתך העתידי, ועליך לרדת שוב, ולהתחיל הכל מהתחלה...

כל אחד מאתנו יגיע לשלב הזה. שנים של חיים, של השקעה, של שמחות ושל צער, של דאגות ושל קשיים יבואו לסופם - האם יהיה בידינו את כרטיס הכניסה היקר?!

עצתו של יוסף, לצבור מזון בשנות השבע עבור שנות הרעב, נכונה גם עבורנו: בשבעים שנותינו עלי אדמות נצבור 'מזון' לאינספור שנים נצחיות. נוסף בכל יום עוד כמה דקות של תורה, תהילים וגמילות חסדים, נשנה מעט את סדר היום התובעני, ונקבל קבלה טובה שתעלנו על דרך המלך. שלא נגיע, חלילה, לקומה השישים, כשבידינו שטויות והבלים, ואת העיקר השארנו למטה...

(רבי שלמה לוונשטיין שליט"א - מתוך האור יוסף הצדיק)

קושי. בעשרים הקומות האחרונות נאנחו אנחות שוברות לב ודמעות היו בעיניהם מן הסיפורים העצובים ששמעו.

לקראת הסוף עצר המספר ואמר: "זהו, אין לי עוד סיפורים עצובים".

לחצו עליו: "קשה לנו לעלות כך, תנסה להיזכר בעוד כמה..." הרהר החבר, ולבסוף אמר: "אכן, מצאתי דבר מה עצוב יותר מכל הסיפורים שסיפרתי לכם עד כה - שכחתי את מפתח הדירה למטה, ועלינו לרדת ולעלות שוב..."

חיי האדם משולים לבניין רב קומות. בעשרים הקומות הראשונות צוחק הוא ומחייך, בעשרים הבאות שר שירים, שמח בחתונתו ובילדיו הנולדים. הקומות הבאות הן שנות חייו האחרונות, בהן הוא נחלש מאד, חולה ובוכה. אך הגרוע מכל הוא, שכאשר סוף סוף הוא מגיע אל העולם העליון, מתייצב בבית דין של מעלה ומבקש להיכנס אל ביתו, אומרים לו: אדוני הנכבד,

פרעה מסתכל על יוסף בהתפעלות ואומר: 'תגיד לי, מאיפה הבאת את כל מה שאמרת? הרי למדת רק תורה? לא אזרחות, לא חשבון, לא הנדסה...'

אצל יוסף הבינה באה לפני החכמה

- טוב, אני שומע. ותגיד לי: תיכון, היכן למדת?
- תיכון? איזה תיכון? למדתי אצל אבא עד גיל שבע עשרה, אז נמכרתי לעבד, עבדתי שנה אחת, ואחר כך שהיתי בכלא עוד שנים עשרה שנה.

- הבנתי. עכשיו, שמעתי שאתה יודע לפתור חלומות. אספר לך את החלום ואתה תפתור אותו.

יוסף מסיים את פתרון החלום, ואז אומר לפרעה: "ועתה ירא פרעה איש נבון וחכם ושיתוהו על ארץ מצרים". לא סתם איש. אלא, נבון וחכם.

"יעשה פרעה ויפקד פקידים כעל הארץ וחימש את ארץ מצרים בשבע שני השבע ויקבצו את כל אוכל השנים הטובות". תמנה פקידים בכל מקום בארץ מצרים. אליהם יביאו את כל אוכל השנים הטובות. על כל אלה, כמובן, צריך אחראי מלמעלה.

פרעה מסתכל על יוסף בהתפעלות ואומר: 'תגיד לי, מאיפה הבאת את כל מה שאמרת? הרי למדת רק תורה, לא אזרחות, לא חשבון, לא הנדסה...'. "אין נבון וחכם כמוך" - עוד לא למדת את החכמה - ואתה כבר נבון!

(רבי שלמה לוונשטיין שליט"א - מתוך האור יוסף הצדיק)

ההבדל בין חכמה לבניה ידוע: בינה פירושה להבין דבר מתוך דבר. וחכמה - זו החכמה עצמה. כלומר, החכמה היא הבסיס, וממנה אפשר להגיע אל הבינה.

לפי זה צריך להבין את דברי פרעה ליוסף: "אין נבון וחכם כמוך" - קודם "נבון" ואחרי כן "חכם". והרי, כאמור, הסדר צריך להיות הפוך - קודם חכם ואחר כך נבון!

ביאר ה"כרם צבי": יוסף עומד לפני פרעה כאשר הוא בן שלשים שנה. שואל פרעה: איך קוראים לך? עונה: יוסף.

- בן כמה אתה?

- שלושים.

- שמעתי עליך שאתה בחור חכם, שמא תאמר לי היכן למדת?

- באיזה גיל?

- בבית ספר יסודי. היכן למדת?

- אצל אבא שלי בבית.

- אבא שלך בבית? ומה למדת אצל אבא?

- תורה.

- ומה עם חשבון, הנדסה?

- לא. כלום.

הנוהגים להדליק נרות שבת 40 דקות לפני השקיעה - מתי ידליקו בערב שבת חנוכה?

מקבץ שאלות ותשובות בדיני חנוכה מתוך משנה ברורה עם ביאורים ומוספים מהדורת 'דרשו'

מתי מדליקים נרות בערב שבת חנוכה?

שהונחו עליו נרות שבת נעשה 'בסיס' ואסור לטלטלו; אך אם הונחו עליו מבעוד יום גם החלות או היין המיועדים לסעודה, מותר לטלטלו, משום שהחלות והיין חשובים לאדם יותר מן הנרות. ודעת החזו"ן איש, הגר"מ פיינשטיין והגר"ש ואזנר, שאף אם הנרות מונחים על-גבי פמוטות ששוים רב בהרבה משל החלות והיין - אין השולחן נחשב כבסיס לדבר האסור, כיון שמידת החשיבות נקבעת לפי מידת צורך האדם, והחלות והיין נצרכים בשבת יותר מן הפמוטות. אולם לדעת הגר"ש ז' אויערבך, מידת החשיבות נקבעת לפי ערך החפצים בעיני בעליהם; אך יש שכתבו כי אף לדעתו ניתן להקל בהנחת חלות ויין על השולחן, כיון שהשולחן המיועד לסעודה נחשב בעיקר כבסיס של החפצים הנחוצים לסעודה.

ברם, שולחן או מגש שהדליקו עליו נרות חנוכה - דעת הגרי"ש אלישיב שגם אם מניח עליו דבר היתר חשוב יותר, אסור לטלטלו לאחר שכבו הנרות, משום שבעת שהנרות דלקו - בבין השמשות - היה אסור להזיזם ממקום ההדלקה (ואף במקום ההדלקה עצמו לכתחילה אין להזיזם), ואף לא להחזיקם בידו, וממילא אסור היה לטלטל גם את השולחן, וכלל הוא בידינו שדבר ש'הוקצה' לבין השמשות, הוקצה לכל השבת; וכן דעת הגר"ח קניבסקי.

אולם לדעת הגר"ן קרליץ מותר לטלטלו, כיון שאיסור הטלטול בבין השמשות הוא מצד הלכות חנוכה, ולא מצד הלכות 'מוקצה' של שבת, לא חל על כך הכלל שדבר שהוקצה לבין השמשות הוקצה לכל השבת, ומה גם שאף מצד הלכות חנוכה מותר לנענע מעט את הנרות (בימות החול) או את השולחן, ואם כן לא היה איסור טלטול על הבסיס בבין השמשות.

[שו"ע רעז, ג, משנ"ב, יח, ושעה"צ, כ; ביאורים ומוספים דרשו, 28 ו-38; שו"ע תרעה, א, ומשנ"ב, ו-ז; ביאורים ומוספים דרשו, תרפ, 6; חוט שני חנוכה, עמ' שכ]

בערב שבת מדליקים תחילה את נרות החנוכה, ולאחר מכן את נרות השבת; ואשה המדליקה נרות חנוכה בעצמה, וכבר הדליקה נרות שבת, וכן איש שקיבל על עצמו את השבת, לא ידליקו את נרות החנוכה לאחר מכן, אלא יבקשו מאחר שידליק עבורם ויוציאם ידי חובה בברכת ההדלקה, ואת ברכות 'שעשה ניסים' ו'שהחיינו' יברכו בעצמם. ובבן איש חי כתב בשם האריז"ל, שאף כשהאיש מדליק נרות חנוכה והאשה מדליקה נרות שבת - כפי המציאות ברוב הבתים - ישנו ענין על-פי הקבלה להקדים את נרות החנוכה לנרות השבת.

ובנוגע לזמן ההדלקה בערב שבת: לדעת הגר"מ פיינשטיין ניתן להדליק את נרות החנוכה והשבת בזמן בו מדליקים נרות שבת בכל ערב שבת, ואין צורך לאחר ולהדליקם בסמוך לשקיעה, כיון שחז"ל קבעו לערב שבת זמן מיוחד להדלקת נרות חנוכה, דהיינו, סמוך לנרות השבת, ואינו כזמן ההדלקה שבימות החול שהוא בעת שקיעת החמה. אולם, הגרי"ש אלישיב הורה לאלו הנוהגים להדליק נרות שבת 40 דקות לפני השקיעה, שידליקו נרות חנוכה 35 דקות לפני השקיעה, ולאחריהם נרות שבת, במטרה לקרב מעט את הדלקת נרות החנוכה לשקיעה; ובאור - לציון כתב שיש להדליק נרות חנוכה כ-20 דקות לפני השקיעה.

[שו"ע תרעט, א, ומשנ"ב א; ביאורים ומוספים דרשו, 2 ו-7]

האם מותר לטלטל שולחן שעליו נרות חנוכה?

חפץ המשמש כבסיס לחפץ מוקצה אסור בטלטול בשבת, אולם אם הוא משמש כבסיס לחפץ המותר בטלטול, וחפץ היתר חשוב יותר מחפץ המוקצה - הריהו מותר בטלטול. לפיכך, שולחן

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

אכסנאי הנמצא בדרך לאכסניה - האם יכול להשתתף בפרוטה בהדלקת בעל האכסניה?

משולחנו של הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית

תשובה: דין אכסנאי שמשתתף בפרוטה ויוצא ידי חובה בהדלקה בבית שמתארח בו, זהו רק כשהגיע לשם, אבל בזמן שהוא עדיין בדרך, הרי אין לו שייכות לדירת הסבא ולא תועיל הדלקתו שם, ומה יועילו מחשבותיו להתאכסן שם בעוד זמן מה. לכן ימתין יהודה עד שיגיע בפועל לבית הסבא, ואז אם לא כלתה רגל העוברים ושבים באותו מקום [בזמננו זה עד שעה מאוחרת] יוכל להדליק בברכה.

שאלה: יהודה נסע לבית סבא על דעת להיות עמו וללון בביתו כמה ימים בחנוכה. הוא עלה לאוטובוס כשעה לפני זמן ההדלקה על מנת להגיע לבית הסבא בזמן ההדלקה, וכיון שהיה פקק בדרך התארכה הנסיעה, ותיכף מגיעה שעת ההדלקה והוא עדיין באוטובוס. רצה יהודה להתקשר לסבא להודיעו שכיון שהוא מתעכב בדרך, אם יוכל לזכות עבורו חלק מהשמן ע"י אחר ובכך יצא ידי חובה כדין אכסנאי שמשתתף בפרוטה. האם זה מועיל?

דקה מתוקה - שישים שניות מרתקות על הדף היומי

האם חזיר שיהא מותר לעתיד לבוא הוא בכלל 'דבר שיש לו מתירין'?

נדרים דף נח

דבר שיש לו מתירין

שאומרים לו עד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר, ומסתבר שרבנן לא אמרו את זה אלא כשיודע שלמחר או לזמן מסוים יהיה מותר, אבל ביאת המשיח שהוא דבר נסתר מאתנו, ואי אפשר לדעת עוד כמה זמן יבוא, מסתבר שלא נאמר ע"ז הכלל שעד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר.

ב', אותה חתיכת חזיר שנאסרה עכשיו לא תותר לעולם גם כשיבוא משיח, ורק מה שישחט אז יהיה מותר, ממילא חתיכה זו אין לה מתירין. והביא דוגמא לזה מה שדנו בגמרא (חולין יז). לענין בשר נחירה שהכניסו עמהם לארץ, אם מותר. וברא"ש שם כתב נפקא מינה לנודר עד זמן מסוים וכו', והיינו שאף כשמשתנה הדין, מ"מ מה שנשאר מהזמן הקודם יש סברא שנשאר דינו עליו. (כאיל תערוג - קובץ קול תורה תשרי תשע"ה)

על הפסוק 'ואת החזיר כי מפריס פרסה הוא ושסע פרסה והוא גרה לא יגר טמא הוא לכם' (שמיני יא ז), הקדמונים (רבינו בחיי פר' שמיני) מביאים מדרש שלעתיד לבוא החזיר יהיה מותר באכילה.

והביא הג"ר יהודה ארי' דינר ששאלו שלפ"ז כשנתערבה חתיכת חזיר ברוב, לא יועיל לו ביטול, כי זה דבר שיש לו מתירין [א"ה, והיינו אי נימא דישאר כמו שהוא עתה ואעפ"כ ישתנה דינו, אך ראה אוה"ח כאן דהדין לא ישתנה כלל כי התורה לא תשונה רק טבעו ישתנה להיות מעלה גרה, ולפ"ז לק"מ], ונהנה מן הגרא"ל מאד מהשאלה.

והשיב הגרא"ל ע"ז ב' תירוצים:

א' כל הדין שדבר שיש לו מתירין לא בטל, הוא מדרבנן משום

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

מי מניח תפילין לכתחילה בין ברכת 'אהבה רבה' לקריאת שמע?

נקי; וחובת הנחת התפילין בשעת קריאת שמע, אינה דוחה את עצם קיום המצוה.

ואם יכול להימנע מיציאת הריח הרע - ולו על ידי כליאת הריח בכוח - למשך דקות ספורות של הנחת תפילין וקריאת שמע, יניח את התפילין בין ברכת 'אהבה רבה' לקריאת שמע, ויברך עליהן, ויקרא קריאת שמע, ויחלוץ את התפילין מיד בתום הקריאה. ובכליאת הריח בגופו, אינו עובר על איסור 'בל תשקצו'.

[שו"ע עט, ט, ומשנ"ב לב; שו"ע פ, א, ומשנ"ב ג-ד; בו"מ דרשו, 1-2]

אדם שמערכת העיכול שלו אינה פועלת כשורה, בדרך קבע או במקרה חד פעמי, וברור לו כי אינו מסוגל להימנע מיציאת ריח רע מגופו אפילו למשך דקות ספורות של קריאת שמע - יקרא קריאת שמע; ובשעה שקיים ריח רע יפסיק, וימתין להתפוגגות הריח, או שיתרחק עד למקום שלא הגיע אליו הריח. אולם, למרות שאמרו חכמינו ז"ל שהקורא קריאת שמע ללא תפילין הריהו כמעיד עדות שקר, לא יניח תפילין למשך קריאה זו, משום שאסור להניח תפילין כשהגוף אינו

הימנעות מחששות בדיני ההרחקה מריח רע

גופו קרוב להוצאת ריח רע, אלא לכתחילה צריך לבדוק את גופו לפני התפילה, ולא יותר מכך. ואם במהלך תפילת שחרית נוצר מצב שבו גופו קרוב להוצאת ריח רע, עליו לחלוץ את תפיליו קודם לכן; ואף אם יספיק לחלוץ רק את התפילין של ראש, עליו לעשות זאת. ואם נוצר מצב כזה במהלך תפילת שמונה עשרה - ישנם פרטים נוספים, ראה במקורות.

[שו"ע פ, א, וביה"ל ד"ה מוטב; בו"מ דרשו, 8, 9, 10, 14]

אדם שמערכת העיכול שלו אינה פועלת כשורה, והוא מסופק אם יוכל להימנע מיציאת ריח רע מגופו בשעת קריאת שמע ותפילת שמונה עשרה - יקרא קריאת שמע ויתפלל כרגיל, עם תפילין. ואינו רשאי להימנע משום כך מתפילה, ואף לא מתפילה בציבור. וכמו כן, אם הספק 'נולד' בין ברכת 'גאל ישראל' לשמונה עשרה, אינו רשאי להמתין מחמת הספק, ולהחמיץ משום כך את 'סמיכת גאולה לתפילה'. ולא מוטל על אדם כזה לבדוק במשך כל שעת התפילה אם

דיני ההרחקה מאשפה בעת העיסוק בדברי קדושה

ברם, בשונה מצואה, שדיני ההרחקה חלים עליה אף כשאין בה ריח רע; אשפה שהתפוגג ריחה הרע - אין צורך להתרחק ממנה, אלא אם כן היא מכילה צואה מגולה או דבר אחר המצריך הרחקה. ונחלקו פוסקי זמננו בנוגע למכולות האשפה המצויות ברחוב בזמננו, אם הן גורמות להחשיב את סביבתן כמקום בלתי נקי, ונדרשת הרחקה מהן בשעת העיסוק בדברי קדושה.

[שו"ע עט, ח, משנ"ב כג ורכט, וביה"ל ד"ה אשפה; בו"מ דרשו כה, 13]

כפי שלמדנו, חכמינו ז"ל פירשו את הכתוב: "וְשָׁבַת וְכִסִּיתָ אֶת צִאֲתֶיהָ, כִּי ה' אֱלֹהֶיךָ מִתְהַלֵּךְ בְּקֶרֶב מַחְנֶיךָ... וְהָיָה מַחְנֶיךָ קְדוֹשׁ" - שאסור לעסוק בדברי קדושה: קריאת שמע, ברכות, תפילה, או דברי תורה, בסמוך לצואת אדם. ועוד פירשו חז"ל, שכל דבר מיאוס שריחו מצחין וכבד ואינו נמוג לאלתר, נכלל אף הוא באיסור זה; ובהתאם לכך, חלים איסור זה מדאורייתא על אשפה שריחה רע, במידה הגורמת צער לבני אדם.

* אסור לעסוק בדברי קדושה בסביבת כל דְּבַר מיאוס שריחו מצחין וכבד ואינו נמוג לאלתר, כגון: נבלת בעל חי, לול תרנגולים, מצבור אשפה או בית מטבחים שיש בהם ריח חזק של עיפוש, או מרתף מְעוּבָּשׁ במיוחד.

* צואת בעלי חיים, (למעט צואת חתול ונמייה, וכן צואת חמור, וצואת תרנגולים - בתנאים מסוימים), שלא נודף ממנה ריח רע, אינה אוסרת את העיסוק בדברי קדושה בסביבתה.

* אדם שמסיבה כלשהי אינו מסוגל להריח, כגון אדם חסר חוש ריח, הנקרא 'תִּתְרָן' - בדרך כלל, דינו בנוגע לדיני ההרחקה מריח רע בשעת עיסוק בדברי קדושה, הוא כדינו של אדם המסוגל להריח.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

מה הקשר בין שיר השירים לברכת 'ברוך שאמר'?

וברכה זו נתקנה על פסוקי דזמרה, ולכן, אין להשתוות יותר מ'תוך כדי דיבור' (- שניות ספורות) בין סיום הברכה לתחילת פסוקי דזמרה; ובודאי שאסור להפסיק ביניהם בדיבור. אולם, אם הזדמנה עניית אמן, וכדומה, בין הברכה לפסוקי דזמרה, מותר לענות, כיון שבעניית אמן יש שבח להשי"ת, והוא מעניינו של פסוקי דזמרה, שהם שירי שבח להשי"ת, וממילא אינה נחשבת ל'הפסק'.

[שו"ע נא, ב, ומשנ"ב א, ב ר"ד; בו"מ דרשו, 3; וראה ביה"ל ד, ד"ה צריך]

ברכת 'ברוך שאמר' תוקנה על ידי אנשי כנסת הגדולה, שירד אליהם פְּתַב מן השמים, והיה כתוב בו נוסח הברכה, בן שמונים ושבע מילים; ורמז יש לדבר בפסוק שבשיר השירים: "רֵאשׁוּ לְפִתֵּם פִּזָּה" - 'ראשו', הברכה הראשונה, הפותחת את תפילת שחרית, יש בה 'פז', 'פז' מילים. אולם, הברכה לא הוזכרה בתלמוד בבלי, כי אם בזוהר הקדוש ואחר כך בדברי הגאונים; וראה להלן משמעות הדבר.

הלוח היומי

כ"ח בכסלו | רבי חזקיהו ב"ר דוד די-סילוזה זצ"ל,
בעל פרי חדש, מים חיים ועוד. (וי"א בכ"ט)

יארצייט:

תנ"ח: רבי חזקיהו ב"ר דוד די-סילוזה זצ"ל, בעל פרי חדש, מים חיים ועוד. (וי"א בכ"ט)

תקכ"ח: רבי אברהם מיוחס זצ"ל, אב"ד קושטא, בעל שדה הארץ.

תקמ"ו: רבי עוזיאל ב"ר צבי מייזליש זצ"ל, בעל תפארת עוזיאל.

תקצ"ו: רבי שלמה משה ב"ר אליעזר סוזין זצ"ל, הראשון לציון.

תרנ"ב: רבי יהושע אהרן צבי ב"ר משה ויינברגר זצ"ל, אב"ד מרגיטה, בעל שו"ת מהריא"ץ ועוד.

תרנ"ז: רבי יעקב ב"ר זאב וולף טננבוים זצ"ל, בעל שמן אפרסמון, נהרי אפרסמון.

תרע"ח: רבי יהושע ב"ר משה שמואל בריסק זצ"ל, אב"ד דאדא.

תרפ"ו: רבי ברוך דוד ב"ר מרדכי דב טווערסקי זצ"ל, מקלינקוביץ, בעל ויברך דוד.

תשס"ח: רבי יחיאל אברהם ב"ר בנימין יהושע זילבר זצ"ל, בעל בירור הלכה.

בעל ה"חשב סופר" אמר: נר חנוכה מצותה משתשקע החמה (שבת כא:) - יש לומר כי אם שקעה החמה והאופק נחשך, אז צריך ביתר שאת להפיץ אור של בטחון ואמונה.

(חשב סופר ח"א עמ' צט)

נשתדל בזמנים של צרה וחושך להתחזק ביתר שאת באמונה ובטחון בה' יתברך

לפתוח את היום בטוב...

הצטרף אלינו וקבל את המייל היומי של 'דרשו'
'הפותח בכל יום' לתיבת המייל שלך

ככה מתחילים יום טוב במיוחד

סיפורים • חיזוקים • הלכה יומית • כתבות וראיונות • פרשת שבוע

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

לתשומת לבכם: התמונות המוצגות כאן יש עליהם זכויות יוצרים ואין להשתמש בכל שימוש שהוא ללא היתר בכתב

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il